

۹۱۲۹۸۹

دستور زبان ترکی استانبولی

(سطح پایه)

حسین ساعدی

سرشناسه:	ساعدی، حسین، ۱۳۶۹ -
عنوان و نام پدیدآور:	دستور زبان ترکی استانبولی (سطح پایه)/ مولف حسین ساعدی.
مشخصات نشر:	تهران: رهنما، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	[۸]، ۲۶۸ص:؛ مصور، جدول.
شابک:	۹۷۸-۹۶۴-۳۶۷-۶۶۳-۶
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	چاپ قبلی: حسین ساعدی، ۱۳۹۵.
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۲۵۵.
موضوع:	زبان ترکی - - دستور
موضوع:	Turkish Language - - Grammar
موضوع:	زبان ترکی - - مکالمه و جمله‌سازی - - فارسی
موضوع:	Turkish Language - - Conversation and Phrase books - - Persian
رده‌بندی کتاب:	۱۳۹۶ ۵۲۵ س/ ۱۲۱ PL
رده‌بندی یوئی:	۵۴۹۴/۳۵۸۲۲
شماره کتابشناسی ما:	۴۷۰۴۳۰

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any form or by any means without the permission, in writing, from the Publisher.

RAHNAMA PRESS

Copyright © 2017

No. 110, Shohadaye Zhandarmerie St. (Moshtagh St.), between Farvardin & Fakhre Razi, Enghelab Ave., Oppo. Tehran University, Tehran, Iran.

P.O. Box: 13145/1845 - Tel: (021) 66416604 & 66416605

E-mail: info@rahnamapress.net

<http://www.rahnamapress.net>

دستور زبان ترکی استانبولی، مولف: حسین ساعدی، طرح و ایصال رهنما، چاپ: چاپخانه نقره‌فام، چاپ اول: ۱۳۹۶، تیراژ: ۵۰۰ نسخه، ناشر: انتشارات رهنما، آدرس: مقابل دانشگاه تهران، خیابان فروردین، نبش خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۱۱۰، تلفن: ۶۶۴۰۰۹۲۷، ۶۶۴۰۰۹۰۳، ۶۶۴۸۱۶۶۲، فاکس: ۶۶۴۶۷۴۲۴، فروشگاه رهنما، سعادت‌آباد، خیابان علامه طباطبائی جنوبی، بین ۴۰ و ۴۲ شرقی، پلاک ۲۷، تلفن: ۸۸۶۹۴۱۰۲، آدرس فروشگاه: خیابان پیروزی نبش خیابان سوم نیروی هوایی، تلفن: ۷۷۴۸۲۵۰۵، نمایشگاه کتاب رهنما، مقابل دانشگاه تهران پاساژ فروزنده، تلفن: ۶۶۹۵۰۹۵۷، شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۶۷-۶۶۳-۶

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

فهرست

۱	مقدمه
۳	آواشناسی
۳	الفبای ترکی استانبولی
۴	مصوت‌ها یا حروف صدادار (ünlüler)
۴	صامت‌ها یا حروف بی‌صدا (ünsüzler)
۵	علامت «^» (düzeltme işareti)
۶	تلفظ بعضی از حروف
۷	هماهنگی مصوت‌ها (ünlü uyumu)
۷	انواع حالت‌های پسوندهای ترکی
۹	درس اول
۹	آشنایی
۹	اصطلاحات مربوط به سلام و احوالپرسی
۱۰	ضمایر شخصی (şahıs adları)
۱۱	پسوند جمع lar/ ler
۱۱	اعداد (sayılar)
۱۲	چهار عمل اصلی
۱۳	ضمایر و صفات اشاره
۱۷	درس دوم
۱۷	پسوند پرسشی (soru eki)
۱۸	پسوند حالت جایگاهی (kalma durumu)

- ۲۰ اعداد کسری
- ۲۰ ساخت جمله با var و yok
- ۲۲ حرف تعریف نامعین bir

درس سوم ۲۵

- ۲۵ جملات اسمی یا پسوند-فعل (ek-eylem)
- ۲۶ جملات اسمی «است / نیست»
- ۲۸ صفت
- ۳۰ جمله‌های تعجبی

درس چهارم ۳۳

- ۳۳ افعال ترتیبی (sıralama)
- ۳۴ جملات اسمی زمان
- ۴۰ جملات اسمی «در حال» var و yok

درس پنجم ۴۳

- ۴۳ مصدر و فعل
- ۴۳ افعال کمکی yardımcı eylemler
- ۴۵ ساختار فعل در ترکی
- ۴۵ زمان حال استمراری (şimdiki zaman)
- ۴۷ تنگ شدن مصوت ünlü daralması
- ۵۱ خوانستن

درس ششم ۵۳

- ۵۳ پسوند حالت جهتی (yönelme durumu)
- ۵۵ نرم شدن صامت (ünsüz yumuşaması)
- ۵۶ پسوند حالت ازی (çıkma durumu)
- ۵۹ پسوند حالت مفعولی (belirtme durumu)
- ۶۱ پسوندهای حالت اسم (ad durum ekleri)

درس هفتم ۶۵

- ۶۵ هماهنگی صامت‌ها (ünsüz uyumu)
- ۶۶ حرف اضافه‌ی e kadar-

- حرف اضافه -e doğru..... ۶۶
- حرف اضافه -e karşı..... ۶۷
- حرف اضافه -e dair..... ۶۷
- پسوند حالت اسم در همراهی فعل‌ها..... ۶۷
- استثناهای هماهنگی مصوت‌ها..... ۶۹
- بیان ساعت در ترکی استانبولی..... ۷۰
- önce (قبل) و sonra (بعد)..... ۷۳
- حرف اضافه «قبل از»..... ۷۳
- حرف اضافه‌ی «بعد از»..... ۷۳
- حرف اضافه «پس از، جز»..... ۷۳

درس هشتم..... ۷۵

- پسوند اضافه (ekimleyici)..... ۷۵
- ضمایر ملکی..... ۷۵
- پسوندهای ملکی (iyelik ekleri)..... ۷۶
- افتادن مصوت (ünlü düşmesi)..... ۸۱
- ترتیب پسوندها در اسم..... ۸۲

درس نهم..... ۸۷

- داشتن در زمان حال..... ۸۷
- حرف ile..... ۸۸
- پسوند li..... ۹۰
- پسوند siz..... ۹۱
- پسوند lik..... ۹۲
- کلمه‌های پرسشی..... ۹۴

درس دهم..... ۹۹

- مضاف و مضاف‌الیه معین (belirtili ad tamlaması)..... ۹۹
- کلمه hep..... ۱۰۱
- مضاف و مضاف‌الیه نامعین (belirtisiz ad tamlaması)..... ۱۰۲
- موقعیت جغرافیایی و جهت‌ها..... ۱۰۴
- مضاف و مضاف‌الیه بدون پسوند (takısız ad tamlaması)..... ۱۰۶

- ۱۰۶..... مضاف و مضاف الیه زنجیری (zincirleme ad tamlaması)
- ۱۰۷..... روزها و ماهها و فصلها

درس یازدهم..... ۱۱۱

- ۱۱۱..... وجه امری
- ۱۱۴..... حرف اضافه‌ی gibi
- ۱۱۴..... حرف اضافه‌ی kadar
- ۱۱۵..... قیدهای مکان و جهت (yer-yön belirteçleri)
- ۱۱۵..... صفات توزیعی (üleştirme sıfatları)
- ۱۱۶..... ضم انکاسی (dönüşlü adıl)

درس دوازدهم..... ۱۲۱

- ۱۲۱..... گذشته ساده (görülen geçmiş zaman)
- ۱۲۲..... علامت برش (kesme işareti)
- ۱۲۳..... جملات اسمی زمان گذشته ساده (دن)
- ۱۲۶..... فعل داشتن در زمان گذشته
- ۱۲۶..... جملات اسمی زمان گذشته با var و yok
- ۱۲۷..... حرف اضافه -den beri
- ۱۲۷..... حرف اضافه -dir
- ۱۲۸..... حرف اضافه -den itibaren
- ۱۲۸..... صفات تأکیدی (pekiştirme sıfatları)

درس سیزدهم..... ۱۳۳

- ۱۳۳..... زمان آینده (gelecek zaman)
- ۱۳۶..... جملات اسمی در زمان آینده
- ۱۳۶..... داشتن در زمان آینده (صاحب شدن در آینده)
- ۱۳۷..... پسوند -ci و -ici
- ۱۳۸..... قید زمان (zaman belirteci)

درس چهاردهم..... ۱۴۳

- ۱۴۳..... وجه درخواستی istek kipi
- ۱۴۵..... پسوند وابستگی ki (ilgi eki)
- ۱۴۹..... صفت تفضیلی daha

۱۴۹.....	صفت برترین با en.....
۱۴۹.....	مقایسه با daha.....
۱۵۰.....	مقایسه برترین با en.....
۱۵۱.....	قید مقدار (ölçü belirteçleri).....

درس پانزدهم..... ۱۵۵.....

۱۵۵.....	زمان گسترده geniş zaman.....
۱۶۱.....	صفات نامعین (belgisiz sıfatlar).....
۱۶۲.....	حرف ربط de /da.....

درس شانزدهم..... ۱۶۷.....

۱۶۷.....	گذشته استمراری şimdiki zaman hikaye kipi.....
۱۶۸.....	قید اسمی ken.....
۱۶۹.....	پسوندهای -ce (-sine).....
۱۷۱.....	حرف اضافه göre.....

درس هفدهم..... ۱۷۵.....

۱۷۵.....	زمان گذشته نقلی (Duyulan Geçmiş Zaman).....
۱۷۸.....	جملات اسمی زمان گذشته نقلی.....
۱۸۰.....	جملات اسمی گذشته نقلی با yok و var.....
۱۸۱.....	ضمایر نامعین (belgisiz adıları).....
۱۸۱.....	پسوندهای تصغیر (küçültme ekleri).....

درس هجدهم..... ۱۸۵.....

۱۸۵.....	نقل قول مستقیم doğrudan anlatım.....
۱۸۷.....	فعل توانایی (yeterlik eylemi).....
۱۹۰.....	کاربردهای فعل توانایی در زمان گسترده.....
۱۹۲.....	پسوند dir.....

درس نوزدهم..... ۱۹۵.....

۱۹۵.....	اسم-فعل ها (ad-eylemler).....
۱۹۵.....	پسوندهای مصدری -mak/-mek.....
۲۰۰.....	زمان حال رسمی.....

- ۲۰۱.....ma/-me- پسوند اسم-فعل
- ۲۰۳.....gereklilik اسمی الزام

درس بیستم..... ۲۰۷

- ۲۰۷..... اسم- فعل ساخته شده با ma /-me به همراه پسوندهای حالت
- ۲۰۸..... بیان غیر مستقیم جملات امری (emir kipi dolaylı anlatım)
- ۲۱۰..... حروف ربط «یا»
- ۲۱۰..... حروف ربط انتخاب

درس بیست و یکم..... ۲۱۵

- ۲۱۵..... قید نی (ula یا bağ-cylem)
- ۲۱۵..... قید فی ip-
- ۲۱۶..... قید فعلی -den önce
- ۲۱۷..... قید فعلی -meden önce
- ۲۱۸..... قید فعلی -dik en sonra

درس بیست و دوم..... ۲۲۱

- ۲۲۱..... ماضی بعید hikayesi zaman geçmiş zaman
- ۲۲۲..... قید فعلی -arak/-erek
- ۲۲۳..... قید فعلی -e ... -c
- ۲۲۵..... قید فعلی -ince

درس بیست و سوم..... ۲۲۷

- ۲۲۷..... گذشته ساده zaman گسترده geniş zaman hikaye kipi
- ۲۲۹..... گذشته نقلی (نامعین) zaman گسترده geniş zaman rivayet kipi
- ۲۳۱..... حرف ربط için
- ۲۳۲..... حرف ربط üzere
- ۲۳۳..... ساختار در شرف ... بودن -mek üzere olmak
- ۲۳۳..... حروف ربط دلیل

درس بیست و چهارم..... ۲۳۵

- ۲۳۵..... آینده در گذشته (gelecek zaman hikaye kipi)
- ۲۳۷..... زمان گذشته استمراری نقلی (نامعین) şimdiki zaman rivayeti kipi

۲۴۱.....جواب تمرین‌ها

۲۵۵.....منابع

www.ketab.ir

پیش‌گفتار

سال ۹۰ شرف به نهمین وبلاگ آموزشی ترکی استانبولی کردم. تا اینکه سال ۹۴ مطالب وبلاگ را به صورت یک دوره جمع کردم تا زبان آموزان در کلاس‌های آموزشی ترکی از آن استفاده کنند. به لطف خدای مهربان جزوه پس از تغییرات، ویرایش، تلاش‌ها و زحمات شبانه‌روزی یک ساله تبدیل به کتاب شد. این کتاب دستور زبان برای ترک استانبولی است. با توجه به تجربه‌ای که در تدریس ترکی استانبولی دارم و از مسائل و سؤالات پیش‌آمده برای زبان‌آموزان مطلع هستم در طبقه‌بندی و ترتیب دروس دقت زیادی کرده‌ام. مباحث هر درس به صورت مفصل توضیح داده شده است. در قسمت آواشناسی از آوردن مباحث پیچیده و کم کاربرد دوری کرده‌ام تا جایی که امکان داشت مثال‌های کتاب کاربردی و روزمره هستند. به جز چند مورد، مثال‌هایی که در هر درس موجود است دستور زبانشان در حد همان درس و دروس گذشته است و زبان‌آموز با مباحثی که دستورشان را نخوانده مواجه نخواهد شد. در پایان هر درس تمریناتی مربوط به همان درس آماده شده است تا زبان‌آموز با تکرار خود را سنجیده و تثبیت کند. توصیه می‌شود قبل از انجام آنها سراغ درس بعدی نروید. جوایزها در انتهای کتاب آورده شده است. در سایت آموزشی ترکی استانبولی صفحه‌ای برای این کتاب (مطلب شماره ۲۸۸ وبلاگ) در نظر گرفته شده است که شامل فایل‌های صوتی آموزشی نیز هست. برای طرح سوال و هر گونه اشکال می‌توانید به وبلاگ آموزشی اینجانب مراجعه کنید. منتظر هر گونه پیشنهاد، حاد و نظرات شما هستیم. راه‌های ارتباط با من:

www.hosaedi.nihanblog.com

E-mail: hosaedi@gmail.com

حسین ساعدی، بهار ۹۶

مقدمه

ترکی استانبولی (به ترکی استانبولی Türkçe و یا Türkiye Türkçesi) به همراه دیگر زبان‌های ترکی از قبیل ترکی آذربایجانی، ازبکی، قزاقی، تاتاری، قرقیزی و ترکمنی در شاخه‌ی آلتایی خانوادگی زبانی اورال-آلتایی قرار می‌گیرد. حدود هشتاد و سه میلیون نفر در سراسر جهان به عنوان زبان نخست یا دوم با آن سخن می‌گویند. این زبان رایج‌ترین زبان از شاخه‌ی زبان‌های ترکی است.

زبان‌های ترکی از نظر مورفولوژی (حرف) بر زبان‌های پیوندی محسوب می‌شوند. در زبان‌های پیوندی تصریف افعال و ساخت حالت‌های اسم و واژه‌ها تنها با افزودن پسوند به ریشه‌ی کلمه صورت می‌گیرد و ریشه چهار دگرگونی نمی‌شود. ترکی استانبولی به همراه ترکی آذربایجانی، ترکمنی و گاکاووزی (در رومانی و مولداوی) جزو زبان‌های شاخه‌ی غربی زبان‌های ترکی است.

در طول تاریخ برای نوشتن زبان ترکی بیش از ده الفبا به‌کار رفته است. از این میان چهار الفبا رواج بیشتری داشته است و در قرون مختلف به‌عنوان الفبای رسمی به‌کار گرفته شده که عبارتند از الفبای گوک‌تورک (Göktürk Alfabesi)، الفبای اویغور (Uygur Alfabesi)، الفبای عربی و الفبای لاتین (Latin Alfabesi). از الفبای گوک‌تورک تا قرن دهم میلادی، از الفبای اویغور تا قرن پانزدهم میلادی و از الفبای عربی از قرن دهم تا سال ۱۹۲۸ میلادی استفاده شده است. در اول دهه ۱۹۲۸ میلادی مجلس ترکیه قانونی تصویب کرد که بر اساس آن الفبای لاتین به عنوان الفبای رسمی جایگزین الفبای عربی شد.

الفبای ترکی یک الفبای آوایی است یعنی حروف و کلمات همان‌گونه که نوشته می‌شوند تلفظ می‌شوند بنابراین با یادگیری حروف الفبا و چند قانون مشکلی در تلفظ کلمات نخواهید داشت. الفبای ترکی استانبولی ۲۹ حرف دارد که ۸ حرف آن صدادار (مصوت یا واکه) و بیست و یک حرف آن بی‌صدا (صامت یا همخوان) است.